

Yorgos Lanthimos: *Kynodontas (Dogtooth)*

Γιώργος Λάνθιμος: Κυνόδοντας

Kynodontas je druhý celovečerní film režiséra Yorgose Lanthimose. Podařilo se mu, jako prvnímu po Angelopoulosovi, dostat řecký film na výsluní v prestižním prostředí filmového festivalu v Cannes. Jeho *Kynodontas* vyhrál cenu Prix de la Jeunesse v sekci Un Certain Regard, po které dychtí každý začínající režisér. Scénář napsal spolu s Efthimis Filippou. Ve filmu hraje mnoho Lanthimových přátel, kteří natáčení věnovali svůj čas a talent jako dobrovolníci.

Lanthimos svůj film považuje za univerzální. Chtěl ukázat, jak funguje masová iluze, jak mocní tohoto světa spolu s médii filtrují informace, které putují k obyčejným lidem, a tak jim znemožňují poznat pravdu. Dále studuje, jak fungují lidské bytosti v prostředí, které je omezuje a utlačuje.

Pro samotného režiséra byl takový úspěch artovního filmu nečekaný. "25 000 prodaných lístků je v Řecku považováno za obchodní úspěch. Po šesti týdnech, kdy je *Dogtooth* hraný ve dvou městech, pořád ještě běží. Také již máme několik zahraničních nabídek, včetně Ameriky, zemí Beneluxu, Francie a Španělska." *Kynodontas* celkem vidělo 32 000 řeckých diváků.

O filmu

Premiéra se uskutečnila 22. října 2009 v Athénách, film byl uveden jen ve dvou kopiích. Za 7 týdnů se prodalo 25 615 vstupenek. Hrají Christos Stergioglou, Michele Valley, Aggeliki Papoulia, Mary Tsoni, Christos Passalis.

Lanthimos prozradil, že se námět zrodil z debatování s přáteli. Líčí zvláštní vztahy v rodině, kde mimo otce nikdo nevychází z domu. Chtěl ukázat, jak může být omezeno myšlení, a to nejen rodinou, ale také prací, státem, atd. Jak je snadná a hrůzná manipulace s člověkem. Otec, aby ochránil svou rodinu před zkaženým světem, vytváří pro ni svůj vlastní svět. Žijí na samotě, odloučení od okolního světa a civilizace. Rodiče svým dětem odhalují ze skutečného světa jen to, co chtějí. Děti celý den jen sportují, hrají si spolu a dívají se na domácí video. Je to hra plná strachu z okolí, kontrolovaných emocí a myšlenek. Hra v režii jejich autoritativního otce, který jediný opouští domov, autem jezdí do práce, diktuje a vymýšlí pravidla, obdarovává děti za dobré chování a občas přiveze zaměstnankyni bezpečnostní agentury ze své práce na sex pro syna.

Lanthimos zvolil metodu jakési distance od charakterů, od jejich psychologie. A takové je i samotné herectví převážně režisérových kamarádů. Neexistuje žádné rozebírání či analyzování života jejich figur, přemýšlení o tom, jak by měli přistupovat k budování postavy. Žádné prožívání. Žádné herectví. Jde jen o těla, fyzickou akci, o pohyb a literární až hypnotický přednes dialogů.

Kynodontas v zahraničí

Tento film dosti překvapil i mezinárodní diváky. Zde je vysvětlení režiséra: "Jelikož mají řecké filmy často problém najít mezinárodní distributory, většina lidí v zahraničí má velmi omezenou představu o řeckém filmu. Přijde jim na mysl nějaký rybář, krásný ostrov či antické ruiny. Proto je pro ně Dogtooth, který je natočen převážně v jednom domě a na zahradě, velkým překvapením."

Přijetí filmu v Londýně bylo více než vřelé. Guardian označil Lanthimose za "mladého provokatéra evropského filmu". Jako o jednom z nejtemnějších, nejprovokativnějších a nejzvláštnějších filmů roku o něm psali v Times. Jen v prvních třech dnech promítání výtěžek překonal 30 000 liber, zatímco jiné cizojazyčné filmy v tom samém období ztěžily dosáhnout na 14 nebo 17 000.

Pro řecký film není zase tak obvyklé, že je promítán v Británii. *Strella* Panose Koutrase, která byla také nadšeně oslavována, byla promítána jen v rámci Lesbian & Gay Festival. Většina řeckých filmů se objevuje v Británii ve 3 či 4 kopiích, Dogtooth v 16.

Kynodontas má za sebou týdny nepřetržitého promítání v zemích jako jsou USA, Velká Británie či Rusko. U nás byl film uveden na Film festivalu Zlín. V českých recenzích se objevují charakteristiky jako "živočišně vysoustružený", "chladně distancovaný", "vydařený portrét nejen současné řecké společnosti", ale i "divný", "úchylný a zajímavý zároveň". Je srovnáván s Hanekeho *Bílou stuhou*, s Fritzlovým případem.

Ocenění

Loni se v Řecku neudělovaly státní ceny filmové kvality, jelikož se většina řeckých filmařů distancovala od této soutěže, protože stávkovala kvůli filmovému zákonu. Kynodontas ale vyhrál 5 cen nově založené Řecké filmové akademie (Best Film, Best Director, Best Script, Best Actor in a Supporting Role, Best Film Editing).

Od loňského května jeho hvězda stoupá. Cesta filmu po řeckých i cizích festivalech je přímo ohromující. Úspěšně zahájil 6. Panorama řeckého filmu a nato se vydal do zahraničí. Svou mezinárodní kariéru započal v květnu na festivalu v Cannes. V sekci Un Certain Regard získal cenu Prix de la Jeunesse. Následoval festival v Sarajevu a zvláštní cena poroty The Special Jury Award a první cena za ženskou roli Heart of Sarajevo for Best Actress (Angeliki Papoulia a Mary Tsoni), na SITGES Festival Internacional de Cinema Fantastic de Catalunya získal hned dvě ocenění: Best Motion Picture Fantastic - Young Jury Award a Citizen Kane Award for Best New Director. Dále vyhrál cenu Louve d'Or na Montreal Festival du Nouveau Cinema, Young Audience Award na Montpellier Mediterranean Film Festival a první cenu Great Award na festivalu v portugalském Estorilu. Posledním velkým vítězstvím je cena za nejlepší film The Bronze Horse Award for Best Film z 20. ročníku mezinárodního filmového festivalu ve Stockholmu. Lanthimos byl také oceněn jako Best Director na Dublin Film Critics Circle Awards

a na RiverRun International Film Festival (Winston – Salem, NC, U.S.A). S hodnocením Special Mention se vrátil z italských festivalů Mosaico d' Europa Film Fest a Trieste Film Festival.

Za několik měsíců bude Kynodontas zastupovat Řecko v bitvě o Oskary.

Yorgos Lanthimos - život a dílo

Yorgos Lanthimos se narodil v Athénách r. 1973. Studoval filmovou a televizní režii na Stavrokosově filmové škole. V devadesátých letech režíroval několik snímků pro řecká taneční divadla. Kromě toho od roku 1995 natočil větší množství televizních reklam (včetně úspěšných reklam pro Conn-x, Aegean Airlines, Emporiki bank,...). Kromě filmové režie se věnuje i režii divadelní (např. hry *Blaubart* v Teatro Porta, *DDD* a *Natura morta in un fosso* v Teatro tou Notou). Byl také členem týmu, který navrhoval zahajovací a ukončovací ceremoniál pro Olympijské hry v Athénách r. 2004. V roce 2001 natočil krátké filmy *Uranisco Disco* a *O kaliteros mou filou* a v roce 2005 první celovečerní film *Kinetta*, se kterým v následujících dvou letech objel 11 festivalů různě po světě. Až nakonec 2009 přišel jeho druhý celovečerní film *Kynodontas*. V roce 2010 se věnoval hraní a produkování filmu *Attenberg*. V září 2010 začal točit svůj další film *Alpeis*, do kterého obsadil herečku z filmu *Attenberg*, držitelku ocenění z Benátek za nejlepší ženskou roli Ariane Labeled (Αριάν Λαμπέντ).

Nová vlna řeckého filmu

V souvislosti s tímto filmem a snímkem *Attenberg* od Athine Rachel Tsangari (vyhrál Volpiho pohár na festivalu v Benátkách za hlavní ženskou roli) se začíná mluvit o tom, že se možná po Rumunsku a Maďarsku rodí i v Řecku jakási "filmová vlna". Dalším oceněným řeckým filmem je *Platónova Akademie* od Filippose Tsitose (z festivalu v Lokarnu). Stále více se objevují zmínky o nové vlně mladých schopných režisérů s mimořádnými schopnostmi, kteří si zaslouží účastnit se na mezinárodních filmových festivalech. Cestu nového řeckého filmu na mezinárodní filmové pole započaly snímky Yorgose Lanthimose *Kynodontas* a Panose X. Koutrase (Πάνος Χ. Κούτρας) *Strella* (Στρέλλα). Následoval film *Attenberg* Athiny Rachil Tsaggari (Αθηνά Ραχήλ Τσαγκάρη), ve kterém kritikové nacházejí podobnosti s filmovým jazykem Lanthima. Není divu. Spolupracují spolu – Tsaggari byla producentem Lanthimova filmu, zatímco Lanthimos si zahrál jednu roli v *Attenbergu*. Dalším řeckým filmem, který byl kromě *Attenbergu* uveden na festivalu v Benátkách, je *Země původu* (Χώρα προέλευσης) od Syllase Tzoumerkase (Σύλλας Τζουμέρκας).

Sám Lanthimos novou řeckou vlnu necharakterizuje. "Tyto filmy jsou od sebe dosti odlišné. Díky tomu, že Řecko nemá pořádnou filmovou školu, nyní může nabídnout několik individuálních filmů. Proto řecká nová vlna nemá společné rysy. Např. filmy *Strella* Panose Koutrase, *Black Field* Vardise Marinakise a *Kynodontas* se od sebe velmi liší."

Lanthimos patří ke skupině filmařů Filmmakers of Greece (FoG), která se snaží o reformu filmařského průmyslu, konkrétně o prosazení daňových podnětů pro soukromé

investice. "I když zákon nařizuje soukromým televizím, aby investovaly 1,5 procenta ze svého výtěžku zpět do místní filmové produkce, neděje se to. Ve FoG spojilo své síly na 200 filmových produkcí a požadují zásadní a okamžité změny v prostředí filmové produkce v Řecku. Současný filmový průmysl se nemůže rozvíjet, když se řídí zákonem starým 20 let (z roku 1986)." Kromě toho, že se zdrželi tento rok účasti na Soluňském filmovém festivalu, skupina filmařů z FoG pořádá vlastní Řeckou filmovou akademii, která předává ceny největším řeckým talentům. Volání řeckých filmařů bylo po několika letech odkládání zákona vyslyšeno a 19. 10. 2010 ministr kultury předložil návrh zákona parlamentu k projednání. Rozvoj a podporu filmové produkce považuje za povinnost státu a chce vyslechnout požadavky nespokojených filmařů.

Zdroje:

ΠΑΥΛΟΣ Θ. ΚΑΓΙΟΣ. *Αναστήθηκε το ελληνικό σινεμά*. 8. 4. 2010. Dostupné z:

<<http://www.tanea.gr/default.asp?pid=2&ct=1&artid=4568699>>

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΑΝΙΚΑΣ. *Η ΑΡΙΑΝ ΛΑΜΠΕΝΤ ΚΑΙ Η ΑΘΗΝΑ ΤΣΑΓΚΑΡΗ ΣΤΑ «ΝΕΑ»*. «Θυμάμαι μόνο το μπράβο του Ταραντίνο». 13. 9. 2010. Dostupné z:

<<http://www.tanea.gr/default.asp?pid=2&ct=4&artid=4593927>>

Περισσότερα κίνητρα, λιγότερη γραφειοκρατία. 19. 10. 2010. Dostupné z:

<<http://www.tanea.gr/default.asp?pid=2&ct=4&artid=4599863>>

ΠΑΥΛΟΣ Θ. ΚΑΓΙΟΣ. *ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΗΝ ΤΕΤΑΡΤΗ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑ. Το σινεμά αποκτά νέο νόμο*. 19. 10. 2010. Dostupné z:

<<http://www.tanea.gr/default.asp?pid=2&ct=4&artid=4599858>>

Η ταινία «Κυνόδοντας» είναι η ελληνική συμμετοχή στα Oscar. 29. 9. 2010. Dostupné z:

<http://trans.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_qsite1_1_29/09/2010_357343>

ΔΗΜΗΤΡΑ ΓΚΑΙΔΑΤΖΗ. *Ο Κυνόδοντας «σημαδεύει» το Λονδίνο. Οι Αγγλοι κριτικοί υποκλίνονται, οι σινεφίλ μιλούν για μια ταινία που θα θυμούνται για καιρό...* 10. 5. 2010. Dostupné z:

<http://trans.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_qsite1_1_10/05/2010_336654>

ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗΣ. *Ο «Κυνόδοντας» που φώτισε το ελληνικό σινεμά*. 5. 12. 2010. Dostupné z:

<<http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=4&artid=303209&dt=05/12/2009>>

ΕΦΤΕΛΙΑ ΚΑΤΣΑΡΕΑΣ. *The surprising Greek film winning fans abroad*. 3. 12. 2009. Dostupné z:

<<http://edition.cnn.com/2009/SHOWBIZ/Movies/12/03/lanthimos.dogtooth/index.html>>

ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗΣ. *Ο «Κυνόδοντας» στον δρόμο για τα Οσκαρ. Η ταινία του Γιώργου Λάνθιμου επελέγη για να εκπροσωπήσει την Ελλάδα στα βραβεία για το 2010*. 24. 9. 2010. Dostupné z:

<<http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=4&artid=356398&dt=24/09/2010>>

MICHAL HOGE. *Filmový klub: Kynodontas*. 29.09.2010. Dostupné z:

<<http://filmserver.cz/clanek/176/Dogtooth>>

<<http://www.csfd.cz/film/266018-kynodontas/?text=150955>>

<<http://www.lanthimos.com/>>

<http://en.wikipedia.org/wiki/Yorgos_Lanthimos>